

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Secretariaat:

de Perponcherstr. 98 Den Haag Tel. 606650

Giro no. 46871 A.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Uitsl. voor verslagen en abonn. Barentzstr. 48 Den Haag tel. 637383

W E E K B L A D

11e jaargang, nr. 32

=====

=====

nadruk verboden

15 a p r i l 1967

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Allereerst herinner ik U er aan, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Denkt dus zelf na over alles, wat wordt besproken. Ons onderwerp van heden is :

K L E U R E N K L A N K

Wanneer wij de gevoeligheid voor klank en kleur willen ontleden, moeten wij allereerst uitgaan van de normale menselijke reacties. Nu reageert een mens over het algemeen zeer scherp op primaire kleuren. Zelden of nooit zal een kind grijpen naar iets, wat een pastelint heeft, wanneer een keuze tusschen deze en een felle primaire kleur bestaat.

Progen wij dit tot zijn oorzaak te herleiden, zo zien wij, dat juist, wanneer de zon schijnt - en een gevoel van vitaliteit bij de mens bestaat - de kleuren fel en vaak zelfs primair zijn in de natuur. De voorkeur schijnt deels uit een associatie met zon en zintig voort te komen.

Het zelfde zien wij bij klanken : Dreigende klanken, die met onheil en gezag worden geassocieerd - als b.v. mannenstemmen of de donder - zijn voor een kind diep en resonerend. Het gevolg is, dat bij het kind, maar via associaties met de kindertijd ook bij ouderen, dergelijke klanken een gevoel van beklemming te weeg brengen.

Deze sonore gevulde beklemming wordt dan weer vaak door de mens gebruikt, om daarmee in zich en anderen een zekere spanning op te roepen. Denk hierbij aan de negers: zij gebruiken bij hun feesten en plechtigheden vele soorten tamtams en drums. Bij hun rituelen wordt echter bijna altijd ook een z.g. holblok gebruikt, een uitgehold stuk haat van tamelijke flinke afmetingen, dat een zeer diep geluid geeft. Dergelijke "drums" zijn in feite de grotere broertjes van de in vele romans genoemde sein- of signaal-trommen.

De hiermede gewekte zeer diepe klank is altijd weer de basis van het rituele gebeuren en kennelijk van groot belang voor de roes, die tijdens deze rituelen ontstaat. De holblok is de uitdrukking van de angsten, die bij elke mens op de achtergrond van zijn bewustzijn schuil gaan.

Kijken wij in deze gevallen naar de maskers, die men zich opschildert voor dergelijke gelegenheden, zo treffen wij bij de magisch belangrijke figuren steeds weer okergeel, fel rood aan. Daarnaast gebruiken velen ook wit als contrastkleur, om hun tijdelijk niet meer tot de wereld der mensen behoren aan te geven.

Het is duidelijk, dat, zo wij over kleuren en klanken spreken, allereerst het begrip noodzakelijk is, dat alle gevoeligheid voor klank en kleur ontstaat door associaties met angsten en vreugden en wel vooral de ervaringen, die in de eerste tijd van het leven plaats vonden.

Zoeken wij verder, zo ontdekken wij, dat 't menselijke oog is ingesteld op het waarnemen van in zich blijvende en dus bij bepaalde omstandigheden steeds weer gelijkelijke optredende kleurwaarden. Rood b.v. heeft bijna overal de associatieve betekenis van geluk, vreugde en zekere hartstochtelijkheid. Vandaar ook dat bepaalde dames dit licht bij de uitoefening van hun beroep ten volle exploiteren.

Blauw geeft de mens een gevoel van onwezenlijkheid. Het is, of zijn emoties daardoor worden afgezwakt. Een belangrijke associatie is daarbij waarschijnlijk die met maanlicht, nacht, rust. Wordt de kleur of het licht echter violet, dan heeft men te maken met een kleur, die in grote omvang in de natuur zelden voorkomt. Misschien dat dit de reden is, dat de mens op deze kleur veelal reageert met een geslagen zijn met stomheid. Het is dit gevoel van algehele verstilling, dat de mens er toe heeft gebracht deze kleur als mystiek te beschouwen, daar zij hem helpt enigzins tot bezinning te komen. Het is, alsof deze kleur buiten de norm der menselijke ervaring ligt, zodat men haar ondergaat zonder associatief aan te voelen, wat men daarmee zou moeten verbinden. Het gevolg is, dat men in deze kleur al snel komt tot een innerlijk stil worden, een afwachten en berusting.

Een soortgelijke inwerking op de mens kan men met klanken bereiken. Wanneer ik een sonore, diepe klank herhaal, zo zal deze herhaling, vooral wanneer zij niet zo regelmatig geschiedt, dat hierdoor gewenning en irritatie optreedt, eveneens een soort verstarring teweeg kunnen brengen. Want het meeste, wat met kleuren bereikt kan worden, kan eveneens met klanken tot stand worden gebracht.

Begint men echter kleuren met elkander te paren en zo achtereenvolgens of gelijktijdig felle kleuren te produceren, zo zal bij de mens vaak een zekere onrust ontstaan: hij weet niet meer, naar welke kant zijn emoties associatief uit zouden slaan.

Men zou b.v. hartstochtelijk willen reageren op rood, maar daar is ook het levenskracht uitbeeldende geel en een wit, dat de intensiteit van 'n werkelijkheid weergeeft, dat geen hartstocht verdraagt, elders schermt een groen van een plantaardige bestaan, een aanvaarding en blijken accenten te zijn van een de mens verstillend violet. De veelheid van primitieve reactiemogelijkheden is te groot geworden, de mens weet daarmee geen raad meer.

Juist hierdoor ontstaat een mentale gevoeligheid voor kleur, een tot bijna redelijke motieven te herleiden reeks van gedachten. Wij treffen dergelijke effecten vaak aan bij moderne schilders, die hun kleuren palet niet meer wijden een aan weergave van de werkelijkheid, maar eerder trachten hun innerlijke reacties, associaties en emoties tot uitdrukking te brengen. Zij doen dit door naast en door elkander verschillende tinten te stellen op een zodanige wijze, dat daaruit iets, wat je gevoelsritme zou kunnen noemen, gaat spreken.

Een mens, die naar vormen zoekt, zal in een dergelijke weergave waarschijnlijk niet veel herkennen en daarom verwerpen. Iemand echter, die zich laat overweldigen door de aanwezige contrasten, ontdekt, dat al die kleuren naast en door elkaar ook bij hem bepaalde associaties gaan wekken. Hij krijgt denkbeelden, die weliswaar uit hemzelf stammen, maar in deze samenhang via het ondergaan van het schilderstuk in hem oprijzen. Vaak vindt hij dan in de in wezen zinloze mengeling van kleuren ook een beeld terug, dat eveneens sterk kan verschillen van hegeen de kunstenaar bewoog tijdens de vervaardiging.

Dit is niet zo vreemd, als het schijnt: Wanneer ik iets vervaardig, wannerr ik iets niet meer kan rijmen of begrijpen, zal ik als mens (en vaak ook als geest) achter dit alles zelf een beeld creëren, om zo altans enigszins een gevoel van beheersing en begrip te kunnen behouden. Ik maak mij een beeld, ook al is de basis daarvan slechts een reeks gevoelens als lust, onlust, haat, vrede. Al vertaal je dit nu met een beeld uit Vietnam of door de voorstelling van een baby in de wieg, zodra de werking begint en aanvaard wordt, kan de mens niet anders meer: om zich zijn toestand te realiseren en aanvaardbaar te maken, zal hij aan de ervaring een voorstelling gaan verbinden. Anders is hij niet meer in staat de ontvangen indrukken te verwerken, kan hij de gegeven impulsen niet verder ondergaan.

Bij een schilderstuk ontstaat de associatie door beschouwen en is het gehele proces dus in wezen beschouwelijk. Maar stel nu, dat de kleur niet meer, als in het schilderstuk, passief is, maar actief wordt. Stel U een straat in een grote stad voor b.v., waar de lichtreclames in vele kleuren voortdurend aan en uitflitsen.

Voor u het weet, voelt u een bepaalde stemming, U voelt zich wat ontspannen, maar gelijktijdig ontstaat in u een gespannenheid, die er eerst niet was. Het lijkt je soms, of de gehele stad op je ligt te wachten, wacht op het ogenblik, dat je op avontuur zult gaan.

Ook al loopt u aan alle mogelijkheden op dit gebied als een gedegen burger voorbij, zo zult u toch toe moeten geven, dat het u in wezen iets doet. Het heeft een vreemde bekoring, een spanning, bevat een suggestie.

Kleuren wekken, door wisselingen en combinaties, associaties.

De associaties werken direct in op het gevoelsleven van de mens.

Way klanken betreft, zien wij ongeveer het zelfde: Wanneer ik een eenvoudig ritme neem, zo behoeft dit nog geen melodie te zijn, ofschoon er soms enige melodische waarde aan verbonden kan zijn. Als voorbeeld daarvan herinner ik aan Gershwins' "As de beat beat beat of the tom tom enz. Het begin is hier zuiver ritme. Daarachter ontstaat een andere melodie, een opbouw van andere tonen. Door hun onderlinge combinatie tegen de achtergrond van het ritme wisselen zij voortdurend hun betekenis.

Om U dit duidelijker te maken kan misschien het volgende dienen: Wanneer ik zeg sssssuffert, dan sis ik. De reactie is agressief, daar het woord ook zodanig klinkt. Het woord domoor klinkt lang zo erg niet, al is het misschien feller bedoeld. De d-klank is echter veel gelatener dan de s-klank, zodat een felle reactie veel minder snel op zal treden. De U geeft hierbij aan de s een wat giftig accent, de o maakt de d bijna goedmoedig. Toch kunnen beide letters in andere combinaties een geheel andere inwerking hebben op de luisteraar. Met alle klanken bestaat een soortgelijke mogelijkheid, waar echter bij het woord de betekenis in meer algemene zin mede een belangrijke rol speelt, zullen bij klanken vooral associaties een rol spelen met vroeger gehoorde klanken en daarmee verbonden belevingen. Hierdoor ontstaan herinneringen aan huis, aan gevaren, gevoelens van onbehagen en zoete herinneringen, die niet als beeld naar boven komen, maar als gevoelswaarde in de waardering voor de klank worden uitgedrukt.

Nu kan men de klankenreeks vormen tot melodie, maar ik kan er ook een soort cacafonie van maken, waarbij dus geen logische en voor ieder te volgen verbinding tssen de klanken wrdt gelegd.

Emotioneel zal men bij de cacafonie alle impressies door elkaar ontmoeten. Men zou er dus voor zich een volgorde uit moeten maken, voor het mogelijk zou zijn tot een emotioneel eindproduct te komen. De meese mensen kunnen of willen dit niet. Het gevolg is, dat zij hun onlust over eigen daadloosheid of onvermogen in de emotionele sfeer uitdrukken in een versterking van alle onlustgevoelens. Zij lopen dan, zo het hen enigszins mogelijk is, voor het probleem weg en beweren later, dat de moderne muziek geen inhoud heeft, niet te begrijpen is enz.

Rangschik echter dezelfde klankwaarden nu eens zodanig, dat een melodie ontstaat, die gedragen wrdt door een zich steeds herhalend en eenvoudig motief - waarbij de associaties een voortdurende versterking ondergaan, dan blijkt het product veel gemeen te hebben met de z.g. klassieke muziek. Het eigenaardige daarbij is dan weer, dat zij bij de luisteraar niet alben maar kenbare en daarmee voor hem aanvaardbare en aangename emoties wekt, maar dat tevens een voorstelling, een beeld, met de muziek verbonden wrdt.

Denk hierbij eens aan de Morgenstimmung van Grieg. De eerste frasen herinneren aan het vaag kwinkelen van volgels, de roepen van een haan in de verte. De mens, socialist of niet, reageert hierop veelal door er onmiddellijk morgenrood aantoe te voegen.

Nu wij toch van Grieg spreken: een ander aardig effect treffen wij in eenvoudige vorm aan in zijn "Halle des Bergkönigs"

Eveneens uit de Peer Gynt suite. De held komt in een onderaards grottenrijk terecht en is, voor hij het weet, met het een of andere trollemeisje gehuwd.

De sfeer wordt hier bepaald door het steeds haastiger herhalen van een motief, dat op donkere tonen steunt. Het geheel is voor de toehoorder, ook associatief, eenvoudiger te verwerken dan het gebruik van de zelfde methode in Ravels Bolero. Waar de kenbaarheid en invloed overigens voor meer mensen blijft bestaan dan een soortgelijk motief en behandelingswijze van dezelfde komponist bij zijn introductie in La Valse. Ook hier treffen wij echter het vernellingsmoment aan, waardoor aan de melodische waarde door toenemend ritme een bijzonder betekenis en associatieve waarde wordt verleend. Want juist bij de versnelling van het melodisch motief krijgt men het gevoel: Heb ik nu de emotie wel juist begrepen. Men jaagt a.h.w. associatief achter het motief aan, wat een gevoel van gejaagdheid, een zeker opzweepen ten gevolge heeft.

Misschien wordt U door mij voorbeelden er toe gebracht dit alles te zien als louter en alleen van toepassing op de westerse muziek. Niets is minder waar: neem b.v. de eenvoudige melodie van een arabische fluitspeler. Ook deze bestaat uit een eenvoudig motief, dat - desnoods in licht verschillende frageringen - herhaald wordt. Als dans gebruikt hij vaak dezelfde motieven, met dien verstande, dat hij een lichte versnelling in de opeenvolging van de motieven brengt. Is men eenmaal aan de wijze van musiceeren gewend, dan erkent men al snel, dat het hier niet alleen gaat om een muziekje, maar dat motieven en toonreeksen wel degelijk gebruikt worden om - onderling wel s zeer verschillende - emoties uit te drukken.

Muziek is een emotionele taal. Wat betekent, dat geluid en klank door de gewekte associaties ook buiten alle aanvaarde betekenis en konventie in staat is de mens mee te voeren in eigen gedachten - werelden te brengen tot reksen van gevoelens en beelden, die stemmen uit zijn eigen herinnering.

Voeg ik geluid en kleur samen, dan ontstaan vreemdere effecten. Men moet zich niet, zoals, naar ik vernam, men in de moderne tijd wel schijnt te doen, een werkelijke roes als gevolg bij voorstellen. Een dergelijke roes is moeilijk te bereiken en afhankelijk van een afstemmen van alle kleuren en klanken op de lust en onlustgevoelens van de persoonlijkheid plus die van het milieu, waarin de proef plaatsvindt. Zodra de aanpassing aan ruimte en individuele mens onbreekt - of zelfs naar aan een daarvan - zal het resultaat nimmer roesverwekkend kunnen zijn. Wel kan geheel de werking van beide waarden stimuleren, zij kan prikkelen.

Een typisch voorbeeld van iets dergelijks, wat reeds veel langer bestaat, ondergaat men als men een gotische kathedraal binnengaat, waar het zonlicht door de kleurige vensters late lichtplekken op de grond tekent. Er is een veelheid van kleuren, waarin rood en geel plegen te domineren. Het geheel lijkt een wolk van wijding, een isolement van de wereld weer te geven. Omringd door de kleurigheid heeft men het gevoel voor een ogenblik geheel alleen en haast ontvoerd tussen de werelden van verschillende emoties in te zweven. Dan begint een orgel te spelen. Misschien alleen maar een paar tonen, misschien de inzet van een preludé van b.v. Bach. Er is een diep zwellend accoord op de achtergrond, waar misschien enkele hogere tonen tegenaan spelen. Dan is het orens, of je heel dicht bij God bent.

De mens zal zich dit niet realiseren. En zoal, - toch niet toegeven. Hij stelt meestal, dat hij wat onder de indruk kwam van het

ongewone.

Maar het feit blijft bestaan, dat er definitief en konstata-
teerbaar een innerlijke verandering van emoties, relaties en hou-
ding is opgetreden. De waarden in de mens verschuiven. De samen-
voeging van klank en kleur intensifiëert dit effect ten zeerste.

Daarmede hoop ik mijn eerste punt voldoende duidelijk ge-
maakt te hebben: De primitieve achtergronden in elke mens en de
daaraan ontleende haast magische reacties op kleur en klank
brengen de mens er toe elke samenstelling van deze waarden, onver-
schillig welke, inzicht te interpreteren als een reeks van herinnerings-
impulsen en vanuit zich te reproduceren als emotie.

Gaan wij verder, dan kom de praktijk aan bod. Zo is er
b.v. een tandarts, die, om de mensen bij het boren rustig te houden
zonder daarvoor veel verdovigen te moeten geven, een koptelefoon
opzet. Daarin hoort men niets dan het ruisen van de zee; Of misschien
het geluid van Niagarafalls, want de man is Amerikaan en dezen
hebben een bijzondere voorliefde voor de falls, omdat zij daar
in vele gevallen het aanvaarden van slavenbanden viëren.

Belangrijk is dat de ruis - want muziek is het nog niet -
in staat blijkt, het zenuwstelsel ongevoeliger te maken. Ook
met muziek bleek later een verdoving tot stand gebracht te kunnen
worden, ofschoon niet alle muziek bij allen geheel gelijke
resultaten bleek te hebben. Anders gezegd: geluid van voldoende
sterkte, dat een beroep doet op de in de mens sluimerende associaties
en oerinstincten, verandert de gevoeligheid van het zenuwstelsel
en de mentale reactie daarop.

Een stap verder wij; wij komen bij de koeien, die beter
melk geven, wanneer tijdens het melken een wals van Strauss wordt
gespeeld. De meeste mensen lachen daarom, vinden het overdreven.
Toch zit er iets in: Het gaat hier niet om de muziek. De koe
begrijpt daarvan toch geen steek. Maar wat zij wel begrijpt, is
een reeks van associaties, die door het geluid bij haar ontstaan.
Het glijdende ritme van de wals geeft haar een gevoel van tevreden
rusten en grazen, een ontspannen zijn onder goede omstandigheden.
Het dier zal zich dan ook ontspannener gedragen, waardoor de melk
beter, sneller en gemakkelijker wordt afgegeven.

Wanneer het beïnvloed worden door geluid zonder dat
hierbij bijzondere attentie of begrip een rol spelen, voor
beesten geldt, zo zal dit zeker ook voor U waar kunnen zijn. Wanneer
U zich moet concentreren op iets, zal dit bij algehele stilte vaak
niet geheel gelukken: In de stilte wordt men met zichzelf gekonfron-
teerd en, wanneer men daaraan niet gewend is, zal dit alle concen-
treren op andere waarden eenvoudig onmogelijk maken.

Daarom zoekt men, zowel voor automatisch handelen als
voor geconcentreerd werken, vaak een muzikale achtergrond,
die in feite dient als een soortgeluidscoulisse. Bewijsbaar is
de goede invloed van muziek tijdens vele werkzaamheden. Men is
daarvan zozeer overtuigd, dat men in vele bedrijven tijdens het werk
muziek laat klinken. Opvallend is verder, dat, zodra het om een zich
steeds herhalende bezigheid gaat - die gewoonte kan worden - de
4/4 maat een best resultaat schijnt te geven. Men geeft in vele
bedrijven dan ook de voorkeur aan mars, foxtrot en eenvoudige va-
riëanten daarop. Ingewikkelde ritmen blijken de productie minder
goed te bevorderen.

Dit alles is begrijpelijk, wanneer wij beseffen, dat de mens, gebiologeerd door de klankreeksen, zich al snel laat verleiden tot een aanpassen van zijn bewegingen aan het ritme. Hierdoor ontstaat een vast actieritme, waardoor een voortdurende en steeds gelijkmatiger wordende actiegewoonte ontstaat. De normale reacties blijken sneller te verlopen.

Het is alles eenvoudig, wanneer wij bedenken, dat muziek en ritme voor vele mensen bijna dwingend zijn. U zult het zelf wel eens meegeëmaakt hebben. Heeft u nooit een band een swingende mars horen spelen en bemerkt dat, ondanks uw innerlijk steeds groeiend antimilitairisme, u uzelf niet kon beletten, de voeten precies in de maat van de muziek te gaan bewegen? Muziek en ritme dwingen.

Reeds in de oudheid wist men dit en maakte men er gebruik van. Trommen, klaroenen en blaasinstrumenten werden bij legeracties en op plaatsen, waar gelijktijdig reageren noodzakelijk was, reeds lang voor Christus' geboorte gebruikt.

Ook Vikingen en Germanen gebruikten, naast de slag op het schild, die de plaats van de trom vaak inneemt, horens. Opvallend is daarbij, dat hun krijgsmotieven haast altijd bestonden uit twee lagen z.g. dreigtonen, gevolgd door een hoge reeks van 3 of meer stimulerende, z.g. lusttonen. Het gevolg was: ritme en dreigtoon brachten een stemming van angst en daardoor enige agressie. Het besef, dat de lusttonen daarna vrolijk klonken, was voldoende om een gevoel van onkwetsbaarheid, een zekere overmoed aan te moedigen. Het gevolg was, dat men bij de juiste "muziek" placht te vechten als berserkers. Deze truc ging op in de tijd van Napoleon, Caesar en zelfs de grote Alexander wist van deze psychische stimuli een goed gebruik te maken.

Op grond van dit alles stel ik, dat een juiste geluidsachtergrond, een goede geluidscoullisse, van groot belang is voor de menselijke prestaties en de menselijke gevoelswereld mede helpt bepalen. U zult mij toegeven, dat ik hier gelijk heb, ook wanneer ik u niet herinner aan de zachte grammofoonmuziek, die gedempt licht pleegt te begeleiden, wanneer iemand zoekt te verleiden. Evenmin wil ik u herinneren aan de vele serenaden en Standchen, die de man als een eeuwige Pierrot brengt aan de al even eeuwige Colombine, die hij als zijn partner wil zien.

Klancoullisse, klankachtergrond zijn in het menselijke leven van groot belang. Bepalend daarbij zijn de associaties, die zij wekken. Naarmate de klankachtergrond sterker optreedt, zal zij het bewustzijn meer domineren. Ik kan dus het zelfde geluid op twee wijzen gebruiken: om een achtergrond te geven, die de mens iets wat losmaakt van zichzelf en hem in staat stelt, zich juister bezig te houden met de dingen, die hij op dit ogenblik in de wereld moet doen. Daarnaast kan ik het zelfde geluid vaak gebruiken als een stimulans, waardoor de reactie van de mens t.a.v. zichzelf en de wereld door mij bewust gewijzigd kan worden.

Kleuren geven soortgelijke mogelijkheden: Wanneer ik felle kleuren gebruik, stimuleer ik de mens tot een agressief en primair reageren: koud blauw maakt de mens koud in zijn gevoel. Gebruik ik pasteltinten, zachte kleuren, dan blijken de zelfde reactie nog wel op te treden, maar gedempter en meer als stemming dan als ervaring.

Vergelijkend met de muziek kan men zeggen, dat de felle kleuren reacties wekken die overheersen, zoals de marsdreun. Men kan

ook met kleuren zover gaan, dat de kleurwerking, eigen reactie en beheersing bijna geheel overspoelt. Pasteltinten, vooral de lichtere geven echter een achtergrond, waardoor de persoonlijke emotie, de beïnvloeding tot leven en ervaringen weliswaar getint wordt, maar waarbij men toch niet alle contact met de persoonlijke werkelijkheid verliest.

In de moderne kleurentherapie maakt men van deze mogelijkheid meer en meer gebruik. In ziekenhuizen ziet u heus niet meer fel wit met wat fel blauw of donker groen. U ziet in de vertrekken, die aan genezing zijn gewijd, veel rose, veel variaties van lichtgeel, terwijl men ook enkele zeer lichte en rustgevend blauw en groen tonen aan zal treffen. Groen en blauw blijken vooral de ruimten, waarin geopereerd moet worden, a.d., te overheersen.

De ervaring wijst uit, dat iemand, die veel pijn en ellende heeft, maar wel aandacht kan hebben voor zijn omgeving, juist in een zonnige reeks van kleuren sneller geneest, meer veerkracht bezit. Zijn - overigens onbewuste - reactie op de kleurverhouding houdt een psychische omstelling in, die het genezingsproces ten goede komt. Daarom zal men een patiënt, die veel rust nodig heeft, of zich te druk dreigt te maken, ook vaak in vertrekken brengen, die in zacht grijs, blauw, met misschien een schim van lichtgroen, zijn uitgevoerd. De ervaring wijst uit, dat men in een dergelijke omgeving sneller tot rust kan komen. Men raakt iets van zijn spanningen kwijt en geneest gemakkelijker. Waaruit alweer blijkt, dat de mens door kleuren psychisch beïnvloed wordt en zelfs zijn eigen houding in en tegenover de wereld daardoor wijzigt.

Mijn 2de konklusie luidt dan ook: geluid en kleur zijn beiden bruikbaar om de stemming, de gesteldheid en daarmee dus de fysieke toestand van de mens, langs psychische wegen sterk te beïnvloeden, zonder dat deze mens zich daarvan zelf bewust behoeft te worden.

Innerlijk blijken de associaties eveneens van belang te zijn. Wanneer een mens zich een wereld van vreugde voorstelt, zo is deze altijd zonnig - dus met geel doortrokken. Zon geeft het denkbeeld, dat men zich vrijelijk kan bewegen, dat eventuele gevaren kenbaar zullen zijn. Men voelt zich dus thuis.

Nu zullen de omstandigheden, waaronder de mensen leven, niet altijd gelijk zijn, zodat hun associaties wel iets kunnen verschillen. Toch blijken zelfs mensen uit de tropen en uit droge streken, als de Sahara, geel te zien als weergave van levenslust en levenskracht.

Ook wanneer wij aan God denken, denken wij daarbij veelal aan de gouden glanzen, die Hem onringen. Begrijpelijk: God is het alscheppend vermogen. God is de primaire vitaliteit, waaruit alle verdere leven zijn krachten ontleent. Is het een wonder, dat men zich een beeld van God schept in Goud, in geel, in zonnekleuren en deze kleuren zelfs voor heiligen-mensen, die bij God wonen - vaak een even grote rol toemeten?

Wit licht wordt door de mens eerder als hard, onthullend, rechterlijk ervaren. Fel wit licht, als b.v. op een tropische middag, is te fel. Men wil daarvoor de ogen liever sluiten. Vandaar dat vele zuidelijk volkeren dan 'n siesta houden. In het felle licht worden alle dingen te fel, te duidelijk weergegeven. De mens kan a.h.w. de harde en onverbiddelijke weergave van details en lijnen, die daarin ontstaat, niet verdragen.

Spreekt men over God als rechter, dan spreekt men over een onverbiddelijke en alles onthullende werkelijkheid. Vandaar dat dit

in de meeste ds weer als kleur zilver of wit op de voorgrond schuift. De uitbeelding van kunstnaars maakt deze associatie eveneens vaak duidelijk.

Misschien meent U, dat u te weinig over God denkt, dat U daarom deze associatie wel niet zult kennen. Wanneer u echter aan iets absoluuts denkt, of in uw gedachten gekonfronteerd wordt met het absolute - desnoods de dood - en daarop positief reageert, grijpt u als uitdrukking eveneens naar wit. Het blijkt voor u een actieve en aanvaardbare kleur te zijn. Want daarmee brengt de mens zijn aanvaarding van een oordeel, zijn afwachten van Invrandering en zelfs zijn gevoel van zelfrechtvaardigheid nu eenmaal het beste tot uitdrukking.

Ook in het ik, ook in het denken, spelen kleuren vaak een zeer belangrijke rol. De klanken zijn op dergelijke wijze ergens verweven met onze innerlijke wereld. Wij kunnen ons geen God voorstellen, die met een zeer lichte, vriendelijke en vrouwelijke stem tot ons spreekt. Wanneer het gaat om de God in de hemelen, zo zoeken wij het altijd weer in sonoriteit, resonans, donkere tonen. God greekt voor ons als een soort Jupiter, desnoods vanuit een stilte, die wordt gekenmerkt door gevaar, die sist als een slang, huilt als een dreigende storm. Het woord van God kunnen wij ons moeilijk anders voorstellen dan als een overweldiging, een zee van geluid, waarin wij tijdelijk onszelf geheel verliezen.

Kijk naar de wereld en constateer, dat alle pogingen, zichzelf in de wereld een plaats te geven, gepaard gaan met een keuze van kleur. Iemand, die altijd in een somber zwart pak loopt, - meestal zijn deze mensen bovendien sigareet-rokers en asmorsers - zal mogelijk een heel goed mens kunnen zijn, toch is hij zwaar-moedig, vaak vroom. Hij is bang zichzelf te verliezen. De eigen waarde - of waardigheid - te verliezen, wanneer hij positief reageert op het leven.

Neem mensen, die zich in felle kleuren kleden, b.v. in een konflikt van blauw en rood - iets wat tegenwoordig zeker niet alleen de dames zich permitteren. Zo iemand zoekt naar begrip - blauw - en wil steun vinden in het leven, - Maar zijn vitaliteit en hartstocht laaien steeds weer op. Zo iemand etaleert eigen innerlijke toestand, maar geeft tevens toe, dat hij deze niet geheel kan beheersen te midden van de wereld.

Iemand, die voornamelijk tinten blauw kiest, is vaak wat traag en bezinnelijk in zijn reacties. Hij zal echter wel scherp kunnen nadenken, realiseert zich wel alles, maar wordt slechts actief, wanneer een door hem als logisch erkende noodzaak daartoe bestaat.

Iemand, die zich voornamelijk in bruin kleedt - of zelfs groen - zal geneigd zijn, de dag te plukken, maar daarin niet altijd slagen. Grijs is de kleur van de komediant, degene, die zijn waarheid voor de wereld en waarschijnlijk ook zichzelf voortdurend verdoezelt. Zijn keuze is het wit van de waarheid, dat voortdurend gefilterd wordt door het zwart door negatie, de ontkenning. Naarmate het gekozen grijs in doorsnee somberder is, kan men zeggen, dat men meer te maken heeft met iemand, die door vrezen voor eigen werkelijkheid wordt beheerst en bereid is, alle middelen te gebruiken om deze werkelijkheid voor anderen te verhullen.

Je kunt dus zelfs aan de hand van de kleding, die de mensen bij voorkeur dragen, reeds iets van de achtergronden van hun karakter

gaan begrijpen.

Je kunt zeggen, dat iemand, die primaire kleuren en contrasten kiest, in zich vele primitieve reacties bergt en de noodzaak voelt, zich uit te leven. Iemand, die veel pasteltinten draagt, is iemand, die innerlijk vaak een zeer sterk emotioneel leven kent - intellectueel zowel als zuiver emotioneel - maar die, wanneer het er op aan aankomt, dit naar buiten toe te uiten, toch wel uitermate bescheiden is. Zo iemand zal altijd de wereld wat beleefd toespreken en nimmer haar zijn noden behoeften en haat in het gezicht schreeuwen.

Wie ziet, hoe de mens zijn reacties op zichzelf tracht uit te drukken in voorliefde voor kleuren, zal toegeven, dat de gevoeligheid voor kleuren en de keuze daarvan niet alleen maar een hersenkwestie is. Het gehele bestaan van de mens, zijn gehele besef van wereld en eigen wezen is verweven met, ja soms zelfs gebaseerd op, kleuren klanken.

Omdat wij niet anders kunnen, bouwen wij ons naarbuiten toe een beeld, waarbij wij voor eigenbewustzijn een groot deel van deze emotionele achtergronden eenvoudig wegnemen. Het blijkt echter onmogelijk, zichzelf geheel te ontkennen. Mensen zullen zichzelf in 9 van de 10 gevallen openbaren voor de wijze, waarop zij kleuren kiezen voor eigen kleding en milieu; zij brengen ook hun persoonlijkheid tot uiting door de voorkeur, die zij tonen voor ritmische en melodische waarden en bepaalde toonaarden.

Iemand, die van een bas houdt en eigenlijk alle vrouwenzang wat overbodig vindt, zoekt in de sonoriteit gezag, vastheid, bevestiging. Hij zoekt in de bas het gezag en de haast kerkelijke wijding, die voor zijn gevoel het gehele leven dient te doorstromen.

Degene, die de voorkeur geeft aan een tenor, zal meer de aandacht geven aan de oppervlakkigheden en uiterlijkheden van het leven. De alt is bij de vrouw vaak een uitdrukking van de waardering voor het innerlijke, die bij de man alleen in de bas te vinden is. Zij duidt in ieder geval op verinnerlijking. In de gehele scala echter zal een nadrukkelijke voorkeur voor de alt toch wel betekenen, dat men de vrouw en het leven wat primitief ziet. Het gaat dan niet om één vrouw, maar om vrouwen. Het gaat niet om een enkele aspect van het leven, maar om een genieten van de gehele wereld. Het gaat niet zozeer om het doel, maar eerder om een - vaak haast instinctieve - levensvulling en vervulling. De sopraan - indien niet de coloratuursopraan, die eerder op bewondering voor techniek van gevoelens een beroep doet - wijst op een verwachting, waarbij men levensvreugde en de lichtende waarden in het leven vaak haast daadloos afwacht, omdat men meent, dat die vanuit en door anderen geopenbaard zullen moeten worden.

Tesamenvattend zou ik op willen merken: Klank en kleur zijn voor de mens uitdrukking van zijn innerlijk wezen en tevens buiten hem de magische bevestiging van een wereld, die hij ook innerlijk zoekt - of in negatieve gevallen vreest.

Als ik op een gegeven moment in een mens een bepaalde indruk wil vestigen, zo blijkt uit het voorgaande, dat ik daarbij gebruik van klank- en bepaalde kleureffecten gebruik kan maken. Maar ook de innerlijke houding tegenover anderen komt daarbij steeds weer tot uiting.

Menigeen zal zich niet slechts geërgerd, maar ook verbaasd hebben over het galmtontje, dat menige prediker maar niet

af kan leren. Indien men echter even nadenkt, dan wordt duidelijk, waarom zo iemand meent te moeten galmen: Hij wil zijn woorden niet zien als zijn eigen woorden, maar zoekt daarachter de werking, de kracht van de oneindigheid. Zijn galm is a.h.w. het onwillekeurig weergeven van de echo, die hem bereikt uit de oneindigheid.

Daar dit voor het gehoor meestal niet waar is, zal zijn toon voor vele uitermate irriterend werken. Men voelt er een onoprechtheid en neerbuigendheid in, die in feite niet behoeft te bestaan. Want voor de prediker zelf, die meent, dat zijn woorden die van God zijn, is deze wijze van spreken onontbeerlijk geworden. Zij is hem een behoefte. Hij tracht magische werken, maar maakt de fout daarbij van zichzelf uit te gaan, in plaats van uit te gaan van de anderen.

Voor ons allen, of wij nu geest zijn of materie, hebben de waarden, die klank en kleur zijn, of innerlijk vergelijkbaar daarmee zijn, een bijzondere en magische betekenis. In ons leeft een ervaring, die wij ons lang niet altijd geheel te binnen kunnen brengen. Misschien is het een vorig bestaan, misschien is het een lang vergeten gebeuren uit eigen huidig leven. Wij worden gekonfronteerd met de inhoud van ons eigen wezen. Het "ken Uzelve", nu echter niet meer uitdrukbaar in bewust beseffen, maar als een ondergaan.

Een aardig beeld hiervan is de lotus: wij noemen haar heilig, omdat zij, wortelende in de modder, gedragen door het water, zich ontplooit in de lucht. De modder is de materie. Het haast mystieke water, dat ons omgeeft, is opgebouwd uit sonoriteiten, kleuren en effecten. Wij worden niet alken maar naar de buitenwereld gevoerd en erkennen niet alleen de conflicten en mogelijkheden buiten ons, maar ervaren dezen ook in onszelf.

Wij trachten daaraan dan vaak te ontkomen door acties of rationalisaties. Ik stel nu: Wanneer in een mens door muziek ritme, inkantatie - vorm van klank - kleuren, waarbij ook geur en smaak genoemd moeten worden, die met het kleurervaren van de mens sterk gebonden zijn - zo keert hij tot zichzelf terug.

Elke ervaring, die plaatsvindt onder gevoeligheid voor klanken en kleuren is niet slechts een werelderkenning, maar ook in de wereldinterpretatie, die daaruit voortvloeit, een confrontatie met het eigen ik. Wanneer in de wereld sprake is van maya, zo zullen wij moeten erkennen, dat zij voor ons voornamelijk mede door deze twee elementen klank en kleur wordt opgebouwd. Dezen veranderen voor ons de betekenis van een handeling, de betekenis en inhoud van een woord, zij maken ons blind voor gevaren en mogelijkheden, kortom zij veranderen via de associatieve werkingen de gehele buitenwereld voor ons. Zij confronteren ons voortdurend met ons eigen ik in alle ervaring van het andere.

Het is overigens wel kentekenend voor deze dagen, dat zoveel mensen zichzelf wanhopig zoeken te ontmoeten of te bestrijden via hun acties in de wereld, die zij menen te ontmoeten. Men zoekt elkaar in strijd en liefde, in verdachtmakingen en overenstemmingen, terwijl men in feite alleen zichzelf beleeft, zichzelf ziet en zichzelf bestrijdt. Een vorm van blindheid voor de werkelijkheid, die in vele gevallen voor de gehele wereld, zowel als voor de personen in kwestie uitermate storend kan zijn.

Altijd weer zullen wij moeten stellen, dat ook bij dromen, vervalsingen van de werkelijkheid, klank en kleur een vaak bepalende rol spelen. Laat ons dit echter niet als geheel negatief beschouwen, daar het juist dit alles is, waardoor de mens gedwongen

wordt in de wereld ook de waarheid omtrent zichzelf te ondergaan en uiteindelijk te beseffen.

Wie in dit leven weigert te beseffen, dat hij juist door associaties e.d. in de wereld in feite voortdurend zichzelf, zijn eigen wensen en angsten ontmoet, zo kan dit voor het resultaat van een stoffelijk leven bijna fataal zijn. Beseff, dat er in het leven vaak mensen zijn, die elkander ontmoeten, zonder ooit in feite de ander te erkennen. Zij zoeken in die ander zichzelf. Daar echter de anderen nooit het antwoord kunnen geven, dat men ten hoogste in zichzelf kan vinden, zijn zij altijd weer in het leven teleurgesteld.

Er zijn mensen, die hun leven wijden aan het zoeken naar God. Ook voor hen worden kleuren, klanken en zelfs de steriliteit van een te orthodox milieu in feite tot een weergave van eigen persoonlijkheid. Zij menen daarom vaak te vechten tegen de zonde in de wereld, terwijl zij in feite slechts zichzelf en de in hen levende Godserkenning bestrijden. Dit komt dan tot uiting in de wijze, waarop zij door het levengaans vervuld van gevoelens van angst, onvermogen en schijnbare modiciteit, terwijl in feite hun gele optreden, zelfvoldaanheid en zelfgerechtigdheid tot uitdrukking brengen.

Men kan dit begrijpelijk maken. (Hier volgt een demonstratie van klanken, die niet op papier kan worden weergegeven) Dit wekt in uw verschillende spanningen? Het geeft u een gevoel van iets, wat komt, een ontluikend weten? Dan is dit veroorzaakt door het feit, dat klanken en kleuren voor de mens ook nog een weergave vormen van hogere waarden, die in hem bestaan.

In onszelf zijn wij bereid en bekwaam om niet zichtbare krachten en werkingen te erkennen. Uw reactie is daarvan een bewijs. Maar wij kunnen daaraan geen andere uitdrukking geven dan via associaties, die in wezen niet meer redelijk zijn. Vandaar, dat de innigste waarden van mensen worden uitdrukt in klanken en kleuren.

Ervaringen op ander dan stoffelijk vlak worden daarmede eveneens uitgebeeld: men hoort een muziek, een stem, ziet een schitterend licht enz. enz.

Rond ons liggen krachten, die de basis zijn van al, wat wij beleven. Deze krachten, die buiten ons bestaan, wekken bij ons herinneringen aan ons eigen basisbestaan. Soms scheppen wij kleur, klank, om die herinneringen weer te geven. Dan spreekt men van geïnspireerd kunstenaarschap.

Soms ook zoeken wij vanuit onszelf in klanken en kleuren iets tot uitdrukking te brengen, wat ons beweegt. In dat geval zijn wij zoekers naar de oneindigheid, omdat wij onbewust reeds vanuit de onbekende wereld rond ons de krachten tot ons willen roepen, die met onze ervaringen en problemen verbonden zijn.

Vergeet in dit opzicht een ding niet: Juist t.a.v. dit alles bestaat er geen verschil tussen God en duivel. Dit zijn associatieve begrippen. Er is alleen maar verschil tussen licht en donker, zoals er innerlijk geen verschil bestaat tussen leven en dood en de werkelijke uitdrukking het verschil betekent voor onszelf tussen ervaren en niet-ervaren.

Er is voor ons geen tijd verbonden met dit alles, er is slechts een tijdloosheid, waarvan de waarde wordt bepaald door ervaren of gefrustreerd niet ervaren. Dat is alles.

Die paar kleine centra in uw hersenen , waarin de indrukken van netvlies en gehoor worden geregistreerd, omvatten het symbool van uw ghele leven. Wanneer u denkt, dat die dingen onbelangrijk zijn, let dan b.v. eens op de verschillen in reactie, wanneer U een aardige man of een aardig meisje onder normaal licht ziet en onder het licht van een kwikdamp of natrium lamp. Dan is opeens veel van het mooie weg. U realiseert u snel, dat dit licht de oorzaak is der vertekening. Wat maar goed is, want anders zoudt u van iets, wat u onder normale belichting begeerlijk voorkomt, gewoon een tikje griezelig of zelfs miselijk worden. Zelfs Uw maaltijd zal onder een andere kleur licht opeens van smaak veranderd lijken. Is dit niet het beste bewijs, dat wij niet alleen naar de dingen zelf kijken, maar ook naar hetgeen wij er achter zoeken? Dan zal ook aanvaardbaar voor U kunnen zijn, dat het onbekende, dat wij bewust of onbewust achter alle dingen zoeken, door ons gesymboliseerd wordt in klank en kleur.

Er is natuurlijk over dit alles meer te zeggen. Sommigen onder U hebben misschien gewacht op een esoterische verklaring van de kleuren of zo iets. Dit bestaat niet. Wel zijn er tot esoterie gemaakte konventies t.a.v. de betekenis van kleuren, die, zo zij ontleed worden, terug blijken te grijpen op de primitieve reacties van de mens op kleur.

Er bestaan vele regels over het magisch en esoterisch gebruiken van het geluid. Onthoud, dat ook dit niet iets is, wat boven de materie uitgaat, maar eenvoudig berust op een herleiden tot basiswaarden van menselijk denken en reageren. Daarom heb ik over dit alles maar gezwegen. Want dat men toch steeds weer op primaire levenswaarden zal moeten teruggrijpen, indien men geneezig mogelijk wil maken, geluk wil vinden enz., zou U reeds lang bekend moeten zijn.

Anderen menen, dat ik niet ver genoeg inging op de betekenis van de muziek. In dit verband heeft dit echter weinig zin, daar het onze eigen associaties zijn, die onze reactie op muziek bepalen. Zelfs al zijn er bepaalde grondwaarden aan te geven, toch zal men nooit met zekerheid kunnen zeggen, wat wel mooi is en wat niet. Je oordeel is uiteindelijk afhankelijk van een technisch oordeel, dat met sch onheid niets te doen heeft, dan wel een reactie in het ik, die door de muziek wordt gewekt.

Wat de moderne schilderkunst betreft, wil ik alleen opmerken, dat er helaas meer gekloddert wordt dan gevochten om een innerlijk ervaren, of gevoekt tot uitdrukking te brengen. Maar dat neemt niet weg, dat je, schijnbaar gelijkwaardige klodderpartijen beziende, opeens een intens beleven in jezelf kunt ervaren aan de hand van een daarvan. Wat dan weer betekent, dat de mens ook zonder vormen, alleen door kleurstellingen, wel degelijk iets kan uitdrukken.

Kortom: ik heb vele gebieden vermeden, die te specialistisch zijn en waarbij het op een te persoonlijke interpretatie aan zou komen. Toch heb ik, naar ik meen, mijn eigen standpunt in deze inleiding voldoende duidelijk gemaakt. Daarnaast bevat deze inleiding vele gegevens, aan de hand waarvan uw eigen vragen en commentaren wel degelijk kunt vormen.

Daarom durf ik de hoop uit te drukken, dat U na de pauze door het stellen van de juiste vragen - en eventueel het maken van de juiste tegenwerpingen tegen het door mij gestelde - het peil van deze avond zult opvoeren tot een nooit gekende waarde.

Ook in dit geval kunnen uw associaties en problemen voor allen van groot belang zijn. Ik hoop dan ook, dat U na de pauze ruimschoots van de u geboden gelegenheid gebruik zult maken.

Ik wens U een aangename pauze.

-o-o-o-o-o-o-

Goeden avond, vrienden.

Ik wil onmiddellijk overgaan tot het behandelen van de door U naar voren gebrachte vragen en opmerkingen, waarop ik in zal gaan, zover het mij toegestaan en mogelijk is. Mag ik de eerste vraag van U?

x Toepassing van klankgevoeligheid voor levitatie. Event. apparaat- in grove lijnen, waarmede dit mogelijk wordt omschrijven. Voorbeeld: de gouden schijven, die Montezuma voor Ferdinand en Isabella meegaf.

- Het is niet de juiste tijd om een mechanisme te beschrijven, waardoor men de zwaartekracht op zou kunnen heffen. De mensen hebben reeds voldoende geestelijke zwaarte verloren zonder dit.

Klank is zonder meer niet voor levitatie bruikbaar. Wel kan zij de stimulans vormen, die het een mens mogelijk maakt het levitatieverschijnsel via eigen krachten te produceren. Wat echter iets anders is dan het gevraagde.

Levitatie kwam in het verleden meer voor dan in deze tijd, omdat de mens van vroeger niet zozeer van 't onmogelijke overtuigd was, dan de mens van heden. De mens heeft meer capaciteiten dan hij beseft, maar kan deze eerste gebruiken, wanneer hij in staat is de beperkingen van het redelijk en logisch onmogelijke volgens menselijk fedeneringsvermogen terzijde te stellen.

x Zijn de stenen van de grote pyramide ook door levitatie op hun plaats gebracht?

- Neen. Wel werd door de priesters van bepaalde geestelijke krachten en magische trucs gebruik gemaakt, omdat men op deze punten niet voldoende slaven gelijktijdig voor het transport van grotere stenen in kon zetten. Maar de egyptenaren gingen uit van het standpunt, dat, zolang je iets met de kracht van slaven kunt doen, de priester zijn krachten beter kan sparen.

x Implosie van materie via ultrasonoor geluid. Omschrijving van apparaten, formules, materialen.

- De eerste opmerking van mijn vorig antwoord is ook voor deze vraag geheel van kracht. Implosie door middel van geluid, ultra danwel subsonoor is, voorlopig altans, overigens niet mogelijk, daar geen materiaal bestaat, waarin men gelijktijdig de nodige trillingen zou kunnen opwerken en versterken, zonder dat de materialen zelf van de verwekker daardoor uiteen zouden vallen.

Een werkelijk implosieeffect zal overigens nimmer via sonoriteit bereikt kunnen worden. Men zal daarbij moeten werken met een sterke magnetische ontbinding, waardoor de kleinste delen eigen binding verliezen, zonder daarbij tot vrije reactie te komen. Hierdoor zou het brand- of explosieeffect achterwege blijven en geleidelijke omzetting in energie mogelijk worden.

In feite komt dit neer op een allereerst verkleinen van de ruimtewaarden in de materie, waardoor beheersbaarheid van alle door ontbinding ontstane energie eenvoudiger mogelijk is, terwijl het proces door meerdere of mindere verdichting een zodanige remming kan ondergaan, dat de gevolgen zich niet explosief merkbaar maken, maar resulteren in een bijna geluidlose oplossing van de materie. Het enige explosieve effect bij een dergelijk proces zou, indien het snel voltoerd wordt, het toestromen van de lucht vormen.

Nogmaals wil ik opmerken, dat, zo mij dit al mogelijk is, het zeker niet tot mijn bevoegdheden behoort U in deze tijd en onder de heersende menselijke verhoudingen inlichtingen voor het tot standbrengen van dergelijke effecten te geven. De mensen hebben reeds voldoende middelen, waarmede zij zichzelf en anderen kwaad kunnen doen. Indien het echter wenselijk of noodzakelijk is, dat mensen over dergelijke krachten en wapens kunnen beschikken, zullen hen de noodzakelijke technische gegevens zeker verstrekt worden.

x Bestaan buiten ultraviolet en infrarood nog andere kleuren, die de mens nu niet waarneemt, maar mogelijk de mens heeft kunnen zien of zal zien. Gaarne omschrijving van de eigenschappen van die kleuren.

- In zijn geheel wordt dit te moeilijk. Eenvoudig gezegd: Zowel naar boven als naar onder toe is de reeks trillingen, die men als lichttrillingen kan beschouwen, rond twee maal zo groot als het zichtbaar deel van het spectrum. Dit houdt in, dat er zeer vele kleuren bestaan, die door de mens niet kunnen worden gezien, maar vaak wel door andere levende wezens. Hond en kat zien b.v. andere frequenties dan U. Soms kunt u dit wel aan hun gedrag bemerken.

Insecten regageren op andere frequenties, die voor u in het ultraviolet liggen en zien de wereld dus in een geheel ander licht dan U. Aan de andere kant zien wij vaak grotere dieren, die nog in vorm en wezen aan de oertijd verwant zijn, waarbij het gezichtsvermogen kennelijk een deel van de scala in het infrarood omvat.

Bepaalde reuzehagedissen, leguaan b.v. en sommige kaaimannen blijken niet alleen de neiging te hebben op beweging aan te vallen, maar zullen, wanneer hun aanvalsdrijf eenmaal is gewekt, soms onverwacht hun aanval richten op een plaats, waar niets of niemand meer aanwezig is, maar waar langere tijd iets of iemand heeft gerust-warmbloedig - die tot desnoods 40 minuten voor de aanval reeds de plek verlieten. Dit is te wijten aan het feit, dat hun beperkt gezichtsvermogen naast warmteverschil - dus stralingen binnen het infrarood - zien als een reël beeld en daarop reageren alsof het in het heden werkelijk zou zijn.

Hun verblufte en vaak woedende reactie op het ontbreken van een "voelbare" prooi, blijkt dan vaak uit hun later gedrag.

x Kunt U omschrijven kleuren, die op andere planeten bestaan of een proeve geven vangluid, dat daar wordt gehoord?

- Dit is zeer moeilijk. Indien ik U een proeve geef van een taal, die u kunt volgen, is, door de moeilijkheid van een letterlijk vertalen van iets, dat geheel andere referentiewaarden heeft, het geheel voor U allen maar abacadabra. En dus zinloos.

Zou ik een taal kiezen, die wel redelijk vertaalbaar is, zo beschik ik niet over de middelen om een juiste weergave van de

klank tot stand te brengen. Ik ken b.v. een taal, die ik op aarde alleen zou kunnen weergeven, wanneer ik gelijktijdig zou kunnen beschikken over een zeer jong kind om de hoogste frequenties weer te geven en een mannelijk medium, om lagere frequenties weer te geven. De normale mogelijkheden van menselijke stembanden zijn eenvoudig niet voldoende.

Andere talen kennen een betenisvariant door middel van gebaar, zijn vaak opgebouwd op wat voor u alleen sissen en klinkgeluiden zijn enz. enz. Ik kan dan ook aan uw verzoek niet voldoen. De omschrijving van kleuren zou, daar zij in uw kleurreferentie vertaald moet worden, eveneens weinig zinvol zijn.

Zou men ooit willen zien, volgens de waarden van andere wezens, zo zou dit voor de mens uiteindelijk alleen maar mogelijk zijn door apparatuur te scheppen, die gelijk de anderen waarneemt en al deze impressies dan in de beperktere, lager of hoger gelegen kleurscala van de mens vertaalt.

Het is niet mijn bedoeling de vraag hiermede als onbelangrijk af te doen, maar men niet, dat het redelijk is, vele technische gegevens te spuien, waaraan niemand iets heeft. Indien U in dit onderwerp meer wetenschappelijk geïnteresseerd bent, wil ik U wijzen op ontwikkelingen in de wapenindustrie, de nieuwe infra- en ultrawaarden, waarbij vertaling van infra- en ultrawaarden in normale waarnemingen wordt mogelijk gemaakt door de toepassing van reflexbronnen gekoppeld aan op zich betrekkelijk eenvoudige kleurfilters en scholing.

x U spreekt van esoterische kleurwaarden. Moeten wij die in feite oriënteren boven of onder het normaal spectrum?

- Bij de beperkende bepaling esoterisch kunnen wij hier geen oriëntatie geven, daar het innerlijk onderscheidingsvermogen - en het geestelijk onderscheidingsvermogen - groter is dan het normaal menselijke. Men zou dan kunnen stellen, dat het aantal betekenishebbende kleurtonen aanmerkelijk groter wordt, maar in referentie blijft aangepast aan het geldende kleurbesef van de mens. Wij zouden kunnen zeggen, dat voor een goed ontwikkelde geest het aantal kenbare kleurverschillen en varianten rond 1500 maal dat van de doorsnee mens bedraagt. Dit geldt reeds in de zomerlandsfeer. Een deel daarvan zult u rangschikken onder ultra violet of infrarood. Het merendeel ligt echter tussen de voor u kenbare kleurverschillen.

Het geheel berust op het normale menselijke voorstellingsvermogen, waardoor het normale kleurenpalet door de mens ervaren en gezien kan worden. Daar de wijze van waarneming echter anders ligt, is een directe vergelijking ook hier wat moeilijk. Ik zou willen stellen, dat een mens met een zeer buitengewoon ontwikkeld kleurgevoel en een scherp oog voor de kleinste schakeringen van kleur in staat zou zijn om met de door de mens gebruikte kleurmiddelen in deze tijd een benadering - geen juiste weergave dus - zou kunnen scheppen van de meer eenvoudige waarnemingen in b.v. het zomerland. Men kan dus wel spreken van parallellen in het kleurenvermogen, maar zeker niet van een overeenkomst.

Aan de waarneming zitten voor de geest vele kanten, die u paranormaal of telepathisch zoudt noemen. Het waarnemingsvermogen wordt verder niet bepaald door het plaatsbesef van het ik, maar door de gerichtheid van de belangstelling, die wil tot kennen. De grens wordt gevormd door eigen geloof in of besef van mogelijkheid.

Theoretisch is dus de mogelijkheid tot waarnemen in feite oneindig. Voor het gemiddelde besef in de geest kan echter wel van een definitieve beperking van mogelijkheden gesproken worden.

Verder zou ik nog op kunnen merken, dat dit alles niets te maken heeft met kleurbesef, daar het waarnemingsvermogen op zich niets met de kleur heeft te maken, maar de kleur slechts een registratie betekent, waarin de eigen absorptie of waarde van het waargenomen wordt vertaald. Wat de mens betreft, kan dan ook worden gesteld, dat bij een zich concentreren op 'n bepaalde kleur de eigen - psychische - instelling van de mens en vaak daarnaast de fysieke toestand in vele gevallen, zich zullen wijzigen via een proces van zelfsuggestie, waarvan de werking die van autohypnose gelijk kan komen. Hierdoor kunnen inderdaad nieuwe gevoeligheid voor de mens en andere waarden ontstaan. Hierbij dient men voor ogen te houden, dat deze vergroting van gevoeligheid niet door de kleur zelf wordt veroorzaakt, maar een gevolg is van de reacties in de mens, die als gevolg van de concentratie op de kleur tot stand komen.

x Kunt U onbekende voorbeelden geven van een toepassen van ultrasonoor geluid?

- U weet, dat een hond reageert op tonen van een fluitje, dat een mens zelf niet kan horen. Wat de meeste mensen niet weten, is, dat wanneer wij een aantal van dergelijke fluitjes gelijktijdig zouden gebruiken de mensen, die niet kunnen zien, wat wij doen en dus ook niets bewust horen, een gevoel van onbehagen zouden ondergaan, dat bij een langere duur zelfs ernstige lichamelijke gevolgen kan hebben. Het eerste verschijnsel is een snel toenemen van de prikkelbaarheid.

Door op verschillende toonhoogten dit " onhoorbaar" geluid gelijktijdig of afzonderlijk met grotere kracht te genereren, kan men dus in het menselijke lichaam vele verschillende reacties doen ontstaan. Het is zelfs denkbaar, dat men van een dergelijk ultrasonoor geluid ergens 'n wapen maakt.

Verder kan men van dit geluid o.m. gebruik maken om rijpingsprocessen bij vele vruchten te bespoedigen. In het verleden werd iets dergelijks, zij het ritueel, wel gedaan. Op het ogenblik is men m.i. nog niet zover, dat men deze oude overleveringen en gebruiken op meer wetenschappelijke wijze geheel heeft terug gevonden. Een eerste begin is er bij het onderzoek naar de invloed van geluid op gewassen in India.

Men kan zeggen, dat subsonore geluiden over 't algemeen bij de mens tot direct emotionele reacties voeren, terwijl ultrasonore geluiden, indien voldoende sterk een verandering van het lichaam en de evenwichten daarvan voorop stellen en daardoor een verandering van roctiomogelijkheid vormen. In het eerste geval spreekt men van psychische inwerkingen, die onvermogen kunnen wekken, in 't 2 de geval is sprake van onvermogen, waardoor psychische reacties kunnen voortkomen.

De geluiden, die voor bevordering van groei processen werden gebruikt, kan men als mechanisch opgewekt omschrijven, daar hierbij gebruik werd gemaakt van een soort fluiten - gelijkende op pansfluiten - die wel zodanig werden opgesteld, dat de wind daarin kon spelen, maar ook wel door de mensen zelf werden bediend. In Engeland is, naar ik meen, voor 't laatst openlijk een dergelijk instrument gebruikt rond 200 n. chr door de laatste druiden. Dit geschiedde in de buurt van Schotland.

x Gebrekkige kleurenexpressie zou gepaard moeten gaan met emotionele armoede. In primitieve culturen wordt vaak alleen oker en wit gebruikt. Zou dit voortkomen uit beperkte beleving of dit ten gevolge hebben?

- Het beschikbare materiaal - kleuren - speelt ook een rol. Primitieve volkeren geven hun tekeningen echter veelal een magische betekenis, waarbij lijn en gebruikte kleur geen uitdrukkingswaarde, maar een emotionele betekenis hebben. Vaak is gelijktijdig de vaak gebruikelijke lichaamsbeschildering dan wel kleurig. Ook de vaak gebruikelijke tatouages hebben vaak mede voor dergelijke mensen een kleurbetekenis. Dit kan men dan afleiden uit de in vaststaande kleuren voorkomende herhaling van deze motieven bij de versieringen op hun gebruiksvoorwerpen.

Men kan niet stellen, dat het beperkte gebruik van kleur zonder meer een teken is van emotionele armoede. Dit zou alleen gelden voor iemand, die zich, zich uitdrukkende voorzichzelf en over alle mogelijkheden tot kleurvorming beschikkende, tot enkele kleuren zou beperken.

Verder dient men te beseffen, dat er kunstenaars zijn, die in feite allereerst tekenen - weergeven - en hun lijnenspel, dat het voornaamste is, met kleuren onderstrepen. Hier is het kleurgebruik ondergeschikt en vaak zeer beperkt. Voorbeeld: de japanse kunst. Anderen werken hoofdzakelijk met de kleuren, die hun emotie weergeven en stellen de voorstelling op de 2de plaats of laten deze weg.

Degenen, die kleur zoeken en de voorstelling daarbij aanpassen, worden vaak door hun milieu afgeremd - verkoopbaarheid. Voorbeeld hiervan: de hollandse en vlaamse school in 16e en 17e eeuw. Het emotioneel leven kunstenaars is kennelijk zeer fel. Zij gebruiken felle grondkleuren, een zeer sprekend coloriet, dat echter later, door gedeeltelijke dekking met meer neutrale tinten, gecamoufleerd wordt. Zo ontstaat o.m. het geroemde clair-obscur. Ook in de school van Rubens vindt men dergelijke invloeden, die spreken uit de vaak zeer joyeuze kleurigheid van de in vele stukken ingevoegde kleine landschappen, terwijl de kleuren van de hoofdvorstelling meer gedempt blijven. Nogmaals: armoede van kleur betekent niet zonder meer emotionele armoede. Wie let op de opzet, penseelvoering en gebruikte grondkleuren, zal niet alleen de schilder uit zijn werk leren kennen, maar tevens door de camoufla-ge van de oorspronkelijke opzet in lijn en kleur zien, in welke omgeving hij leefde.

x Sommige mensen zeggen geen muziek te kunnen horen. Reden?

- Niet een ieder heeft een gelijk gevoel voor ritme. Allen kunnen muziek ervaren, maar sommigen zijn bang voor de sentimenten, die de muziek bij hen, volgens hen onredelijk en ongepast, zou kunnen wekken. Hierdoor ontstaat een soort psychische doofheid. Men is zich daarvan niet bewust. Klanblindheid, kleurblindheid, leesblindheid, kunnen uit soortgelijke bron stammen, onlust of angsten, waardoor de psychische effecten zich in een materiële onbekwaamheid gaan weerspiegelen. Oorzaak. Men stelt eigen gemak, eigen ratio, of innerlijke ervaringen boven de invloeden, die stammen uit de wereld, die men meestal slechts deels vertrouwt en vaak ook verzocht. Men wijst dan alles af, wat het gevoel van eigenwaarde vanuit die wereld zou kunnen aantasten.

x Is het juist, dat oude kerkmuziek vaak in a -min. gezet was? Wat is de reden daarvoor?

- Niet alle oude kerkmuziek is in deze toonaard gezet. In het gregoriaans treft men vele melodien aan, die zelfs in majoor staan. De bron van de kerkmuziek ligt echter in Byzantium. Deze was inderdaad in mineur gesteld. Zij stamde van monniken, voor wie elke religieuze beleving gepaard moest gaan met wereldontzegging en het offer van de Christus. Deze traditie had grote invloed op vele volksmelodien als b.v. in Griekland, waar wij eveneens de inzet in mineur steeds weer aantreffen, terwijl de eindfrase vaak in majoor komt te staan.

Dit werd door vele komponisten overgenomen en vormt zo een traditie, die echter vaak doorbroken wordt. Verschillende klassieke kerkliederen beginnen, evenals de volksliederen, wel in mineur, maar wisselen tegen het einde van toonaard en komen soms zelfs tot een slotaccoord in g.groot. Vele lofzangen staan echter wel in majoor. In het vroeg gregoriaans treffen wij verder gezangen met aan het einde een z.g. tweeledige zetting, waarvan één een majeure waarde omvat. Bij plechtigheden werden beide versies gelijktijdig gezongen, waardoor een juichend en indrukwekkend eind bereikt werd.

Overigens mag ik er wel op wijzen, dat zowel melodisch als ritueel vele vroeg christelijke riten doen denken aan egyptische en griekse rituelen en kennelijk daaraan ontleend werden.

x Nog niet bekende eigenschappen van infrarood en ultraviolet: fotograferen van geesten u.v. mogelijk?

- Neen. Wel vaak met ultrarood gevoelig materiaal, maar dan alken resultaten, indien sprake is van een manifestatie of deelmanifestatie. Reden, daarbij wordt vaak in meerdere of mindere mate warmte onttrokken aan de omgeving. Voor infrarood registreerbare temperatuursverschillen kunnen zo ontstaan en vereenvoudigen het vastleggen van die manifestaties, die het menselijke oog niet waar kan nemen.

Ultraviolet heeft een zeer hoge trilling, die meestal niet geheel gevormde manifestaties uiteen doet vallen. Vandaar dat men zegt: frisse lucht en zonlicht zijn gunstig voor ruimten, waarin later geseanceerd moet worden. Zonlicht heeft een reinigende werking, doordat astrale schillen en vormen, die zich in het vertrek zouden kunnen schuilhouden en zich aan de bij seances vrijkomende kracht zouden kunnen voeden, uiteen doet vallen. Frisse lucht helpt bepaalde miasmische geuren, die voor duistere manifestaties gunstig zijn, beperken en, zo de bron niet stoffelijk is, verdrijven.

x Methode om lezingen met lichtbeelden te illustreren - event. apparaat - en zo toe te lichten.

- Practisch niet doenlijk. Er zijn vele redenen, waarvan een van de eenvoudigste deze is: om te komen tot een niet zuiver mentale projectie, die dus geen vrijheidsberoving en oordeelsverduistering van een auditorium zou inhouden, zou het noodzakelijk zijn mechanische middelen in te schakelen. Gezien de door ons normaal te wekken krachten kunnen wij echter slechts zeer kleine variaties van technisch bruikbaar potentiaal tot stand brengen - b.v. op twee platen in een goed geaarde en afgeschermd kooi, waarop een geheel niet variërende gelijkspanning is aangebracht. Een versterkingsfactor van 200.000 tot 300.000 zou dan noodzakelijk zijn, om enigszins leesbare resultaten te krijgen. Bij de tot nu toe in gebruik zijde apparaturen is de ruisfactor dan te groot en treedt zoveel

vervorming op, dat het gegeven beeld alleen ouriositeitswaardend zou hebben. De installatie zou bovendien, naar ik vrees, te kostbaar worden. Tussen U en ons zou dan verder nog een conventie moeten worden getroffen over signaalinhoud - aftasting van het te geven beeld. Een andere, nog kostbaarder methode, die echter mogelijk - altans wat lijnen betreft - wat beter resultaat zou beloven, is het doen plaatsvinden van een vrij electronenbombardement op een scherm met verschillende onder die invloed fluoriserende stoffen, -als bij t.v. Het regelend en afbuigingsveld zou dan door ons voor de bron geschapen moeten worden. Ook dit vergt uwerzijds zowel als onzerzijds veel moeite, kosten en specialisme, waartegen, naar ik vrees, de resultaten niet op zouden wegen.

Indien het U gerust stelt, kan ik u echter mededelen, dat men op het ogenblik bezig is iets dergelijks om andere redenen te ontwerpen. Het gaat hierbij o.m. om een zeer platte buis voor kleuren t.v., die met enige wijzigingen ook gebruikt zou moeten worden om reflexen van electronische signalen zichtbaar te maken.

Heeft men dit alles inderdaad geheel gevonden en aangepast aan de eisen van een 3-kleuren systeem, dan ontstaat voor ons waarschijnlijk wel een mogelijkheid enige invloed op deze schermen uit te oefenen. Het zou dan bij een ingeschakeld apparaat, waarop alleen draaggolf aanwezig is, mogelijk moeten zijn om lijntekeningen te laten zien. Dit moet echter ook eerst door ons geleerd worden, zodat het nog wel enige tijd zal duren, voor wij u langs deze weg zelfs maar goed leesbare lijntekeningen kunnen laten zien. De technische problemen, die men nog moet overwinnen, zijn echter geweldig groot. Vraag dat maar eens aan de mensen van RCA.

x Zijn er in de schilderkunst van heden schilders, die invloeden vertonen, die niet van deze wereld zijn?

- Geestelijke invloeden - inspiratie en mediamiek voortbrengen - komen betrekkelijk veel voor. Het resultaat is altijd weer een kompromis tussen de mogelijkheden en voorstellingswaarden van het medium en de wil tot uitdrukking van de inwerkende kracht.

Voorstellingen, die niet van deze aarde stammen, maar van wezens, die daarop nooit gekend hebben, komen op deze wijze niet tot stand. Wel worden gedachtenreeksen ontvangen en door sommige kunstenaars op eigen wijze weergegeven, o.a. a. Utrillo, Dali e.a. Deze invloeden zijn echter steeds maar aanwezig in enkele, maar zeker niet in alle door hen geschapen beelden. Bij Dali zien wij vooral buitenaardse elementen optreden aan 't einde van zijn eerste periode. Picasso waagt pogingen kort na het einde van zijn blauwe periode, die echter kennelijk grotendeels mislukken.

Vrienden, hiermede moeten wij onze bijeenkomst beëindigen. Ik heb getracht u het beeld van woord, klank en kleur als verwisselbare waarden te doen kunnen weer te geven. Mijn verontschuldiging voor het feit, dat ik niet op al uw vragen volledig in kon gaan. Ik hoop, dat u, wat bewustzijn voor de waarden van klank en kleur met u zult nemen, wanneer u huiswaarts gaat en zult leren ook door middel van deze waarden voor uzelf de oase te scheppen, waaraan de mens in deze tijd zoveel behoefte heeft.

Goeden avond.

(verkort)

-o-o-o-o-o-o-

d.d. 8 april 1967